

Életképek egy vasúti üzemi étkezdéből az 1940-es évek elejéről

Archívumunk egyik igen értékes gyűjteménye a Fotó és képeslap gyűjtemény 200.000 felvételt tartalmaz. A gyűjtemény döntő többsége két forrásból származik. Az egyik a MÁV Vezérigazgatóság fotósai által készített felvételek. Ezen belül meghatározóak a különféle MÁV rendezvényeket, létesítmény átadásokat és bejárásokat megörökítő protokoll fotók. Kisebb része különféle fejlesztések képi lenyomatait: épületeket, berendezéseket, járműállományt rögzítenek. A fotókból néhány a MÁV újságjaiban is megjelent. A gyűjtemény másik részét a MÁV Tervező Intézet működése során, az intézet fotósai által készített felvételek alkotják. A fotók témáját csaknem kizárólag azok a mérnöki alkotások képezik, amelyeket a Tervező Intézet munkatársai terveztek.

A legérdekesebb a Vezérigazgatósági fotógyűjtemény azon része, amely üveglemezeken maradt fenn. Ezt a néhány száz felvételt az 1940-es és az 1950-es években készítették. Az alább bemutatott két fotó is ebből származik.

Életkép egy vasúti üzemi étkezdéből 1940-es évek eleje (jelzet X20257726)

Életkép egy vasúti üzemi étkezdéből 1940-es évek eleje (jelzet X20257727)

A felvételek egy közelebbről nem ismert MÁV járműjavítóban, esetleg fűtőházban készülhettek. Az időbeli behatárolást segítik a falra kifüggesztett feliratok: a „Magyar Hiszekegy”-et 1920-ban írta szerzője, hamarosan az egész Horthy korszak revizionista „himnusza” lett. Egészen 1945-ig elejéig maradhatott a falon. „A rémhírterjesztés és fecsegés - Hazaárulás!!” feliratú plakát már jobban behatárolja a felvételkészítés idejét: más közgyűjteményben is megtalálható 1939-es évszámmal, illetve egy folyóiratban 1941-es említését is megtaláltuk. Tehát a kép minden bizonnyal az 1940-es évek első felében keletkezett. A hadiállapot miatti szigorú büntetésre kívánta az állam felhívni a figyelmet, illetve a hisztériakeltéstől visszatartani. A képeken a munkások étkező-pihenő helyiségét láthatjuk. Fáradt arcok és megviselt ruházat mutatja, hogy alacsony keresetű, kemény fizikai munkát végzőkről van szó. A munkások nehéz helyzetét az is fokozta, hogy háború idején a munkaidőt megnövelték. Az első kép előtérében látható a Vasúti Hírlap (1926-1944) egy példánya valószínűleg csomagoló papírral szolgált, de az étkezés közbeni információéhséget is olthatta. A korszakban elterjedt alakú elemózsiás táska fa, fonott és bőrváltozatban is megtalálható a képeken. A második képen a bőrtáska egy jól táplált férfi lábánál található. Az öltözéke alapján is joggal gondolhatjuk, hogy egy mozdonyvezetőt látunk. A háttérben üveggel a kezében egy fűtő, vagy salakoló kormos arca villan ki.

A képek történeti, de akár néprajzi szempontból is elemezhetőek. Jól illusztrálják, hogy egy vállalati archív fotótárban több tudományterület is található a kutatáshoz alapanyagot.

dr. Opauszki István